

X.

O skrytých silách věcí

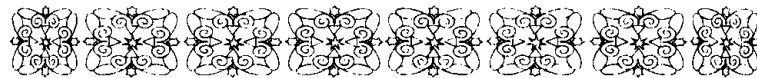
Kromě vyjmenovaných existují ještě jiné síly, které nejsou elementární povahy, jako například síla rušící účinky jedu, zahánějící mor, přitahující železo a jiné; ta síly vylývají z druhu a tvaru určité věci. Nepatrná věc může tak vyvolat velké účinky a třeba i sebenepatrnějším množstvím hmoty, čeho není s to dosáhnou vlastností elementární, naproti tomu vlastností elementární k vyvolání znatelnějších účinků potřebuje mnoho hmoty, protože je povahy hmotné. Tvarové síly nazýváme skrytými neboli okultními, protože jejich příčiny jsou skryté a poněvadž lidský duch je nemůže prozkoumat; proto jich také filosofové většinou poznali ne rozumem, ale zkušeností. Jako pokrmy se zažívají v žaludku nám známým teplem, tak se proměňují nám neznámou skrytou silou nikoli teplem, neboť by se dřívě přeměnily v kamenech než v žaludku, mají tedy věci kromě nám známých vlastností elementárních ještě vlastností skrytých, jim vrozených, které obdivujeme jako zcela neznámé a které zřídka kdy nebo dokonce nikdy nepochopíme. Tak například říká Ovidius o ptáku ohniváku (fénixovi), který se obnovuje sám sebou:

Jest pták sebe sama plodící a obnovující,
Fénixem zvou ho Asyřané.

A na jiném místě říká:

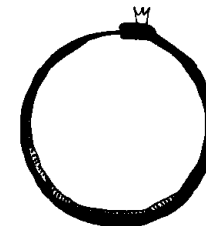
Aby zázrak ten spatřili, shromažďují se Egypťané
A slavnostně pozdravují vzácného ptáka.

Velký podiv vzbudil jak u Řeků, tak i u Římanů jistý Matreas, který ujišťoval, že předvede jedno zvíře, které pozře samo sebe. Ještě dnes

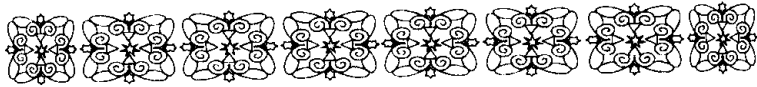
pátrají mnozí, jaké to zvíře vlastně Matreas měl. Kdo by neobdivoval zkamenělé ze země vykopané ryby, o nichž vypravuje Aristoteles, Teofrast a historik Polybios? Co říká Pausanias o zpívajících kamenech, to jsou jenom účinky skrytých sil. Pštros stráví i studené a tvrdé železo, promění je ve výživnou látku a jeho žaludku prý neuškodí ani žhavé železo. Rybka, takzvaný štítonoš, tak dovede zkrotit vztek rozbouřeného moře a silných větrů, že je prý s to, i když bouře sebevíce soptí a vítr nadouvá plachty, zastavit loď pouhým přisáním se k ní. Salamandři a jistá malá okřídlená zvířátka, která žijí v ohni, neshoří, ačkoli se mnohdy zdají hořet. Podobnou vlastnost má i jistá zemní pryskyřice, kterou prý byly pomazány zbraně Amazonek, takže jim neuškodí ani železo ani oheň. Tou prý dal Alexandr Veliký potřit, jak praví pověst, někdejší kaspické brány, a Noemova archa prý měla být vymazána stejnou pryskyřicí, proto ji našli ještě po tolika tisíciletích v arménském pohorí. Podobných divů je velmi mnoho a skoro bychom neuvěřili, kdyby nebyly potvrzeny zkušeností.

Sem náležejí i satyrové, o kterých starověk vypravuje, že se podobali zpoila člověku a zpoila zvířeti a měli rozum, mluvili lidskou řečí; jeden z nich, jak praví svatý Jeroným, prý mluvil i se svatým Antonínem, zavrhoval pohanské uctívání zvířat a prosil prý poustevníka, aby se za něho modlil ke svému Bohu; dále vypravuje, že v těch dobách měli živého satyra, který patřil knížeti Konstantinovi a kterého veřejně ukazovali.

Jeden z hlavních magických symbolů, had zakusující se do vlastního ocasu, zobrazuje jednotu:

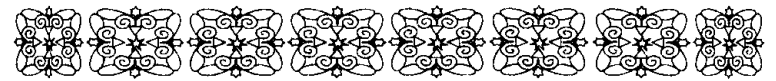
jak nahoře, tak i dole. Toto pravidlo je hybnou mocí všech magických operací včetně modliteb.

XI.

Jak skryté síly proudí do rozmanitých věcí, počínaje ideami, prostřednictvím světové duše a hvězdných paprsků, a které věci jsou zvláště bohaté na takové síly.

Platonikové tvrdí, že veškeré pozemské věci jsou obrazy vyšších idejí, které jsou vznešenější než tělo, duše a duch, a které pokládají za jedinou jednoduchou, čistou, neproměnnou, nedělitelnou, netělesnou a věčnou formu. Takové vlastnosti připisují všem ideám. Vkládají je především do samotného dobra, do Boha, podle příčiny jako něčeho jedinečného, avšak podle vztahů různorodého, aby nebylo všechno na světě jednotvárné, jelikož se v podstatě idey shodují, poněvadž by jinak Bůh byl mnohotvárnou různorodou substancí. V duchovním světě, tj. ve světové duši, uznávají podle tvaru a mimo to i v dokonalých tvarech rozdílné idey, takže jsou v Bohu všechny idey jednoho tvaru, avšak ve světové duši na sebe berou mnohé podoby v duších buď vtělených nebo těl zbavených; v určité spojitosti tak postupně dosahují stále více a více rozličných ideových tvarů. V přírodě se jim zdají být jako nejbližší z idejí vyplynulé tvarové zárodky, a konečně ve hmotě stíny. Z toho vyplývá, že ve světové duši existuje právě tolik zárodečných poměrů věcí, kolik idejí je v božském duchu; za jejich přispění si světová duše vytvořila na nebi hvězdy a obrazy, propůjčila jim zvláštní vlastnosti. Na těchto hvězdách, obrazech a vlastnostech závisejí nyní veškeré síly a vlastnosti nižších přírodních věcí, takže každý druh má sobě odpovídající nebeský útvar, z něhož právě pochází všechna jeho zázračná působivá síla, kterou jej, díky zárodečným poměrům ve světové duši, vybavila (v pův. překladu „obmyslila“) její idea.

Idey nejsou totiž pouze příčinami bytostí jednoho druhu, nýbrž i příčinami každé síly onoho druhu. Proto praví mnozí filosofové, že určitými pevně založenými, nikoli náhodnými, nýbrž působivými, mocnými, neomylnými a ne nadarmo působícími silami se uvedou v činnost, do pohybu, přírodní síly věcí, které jsou účinky idejí a které nezklamou, leda by snad byly nečisté a co do hmoty nestejně. Proto se nám jeví tyto věci jednoho a téhož druhu více nebo méně mocné podle čistoty nebo nesprávného poměru smísení hmoty. Všechny nebeské vlivy mohou být totiž bržděny nesprávným smísením a nevhodnou hmotou. Proto platonikové užívali přísloví: Nebeské síly se propůjčují hmotě podle její hodnoty. Vergilius o tom říká:

Ohnivě prostupuje jimi síla životní a nebeský původ

Když vznikají, pokud je netísni škodlivá těla.

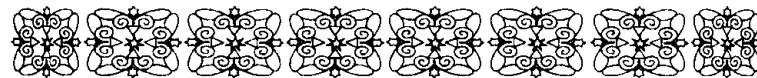
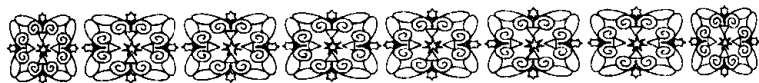
Věci, do nichž se idea hmoty pohroužila méně, tj. takové, které se více podobají věcem netělesným, jsou účinnější a jejich moc se rovná působení netělesných idejí. Víme tudíž, že postavení a podoba nebeských těles je příčinou každé pozemské hybné síly u všech druhů věcí.

XII.

Jak do různých jedinců proudí síly téhož druhu.

Většina jedinců má také zvláštní dary, stejně podivuhodné jako dary druhové, prýstící rovněž z druhu a postavení nebeských těles. Každému jedinci, rodícímu se pod určitým horoskopem a za určitých nebeských konstelací, se dostává kromě bytí i síly působit a trpět; síly, kterou přejímá jak prostřednictvím nebeských těles, tak na základě

poddajnosti, kterou hmota stvořených věcí vyhovuje světové duši. Je tomu podobně jako sposlusností našeho těla vůči duši. Pociťujeme to, co vnímáme jako tvar. Naším tělem prochvívají hned příjemné, hned hrůzné pocity; zrovna tak je tomu u nebeských duší vnímajících rozličné dojmy; hmota takto ovlivněná se před nimi poslušně sklání.

V přírodě se projevuje mnoho zázračných věcí na základě vyšších pohybů; tak se posilují nejen věci přirozené, ale i umělé, zvláště touží-li po tom operatér. Proto Avicenna říká: co se děje, muselo už existovat v pohybech hvězd a nebeského kruhu. Tak se projevují ve všech věcech rozličné účinky, sklony a rázovitost; jejich původ nelze hledat v různosti hmoty, jak se mnozí domnívají, nýbrž spíše v rozmanitých vlívech a tvarech. Stupně takových vlastností rozdělí Bůh různě; ona prvotní příčina všech věcí, která zůstává stále stejná, každému uděluje, co sama chce, ovšem za spolupůsobení těch druhých, tj. andělských a nebeských příčin, které uzpůsobují tělesnou hmotu jakož i jiné jim podřízené věci ke přijetí vyšších vlivů. Bůh tedy propůjčuje veškeré síly prostřednictvím světové duše, avšak zvláštní silou nebeských idejí nebo podob a jim vládoucích inteligencí, jakož i harmonickou součinností hvězdných paprsků a aspektů.

XIII.

O prameni skrytých sil věcí.

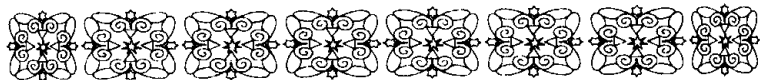
Je známo, že magnet přitahuje železo a že diamant svojí přítomností ruší přitažlivou sílu magnetu. Jantar a balagius, třené spolu, přitahují slámu. Zapálíme-li azbest, stále hoří nebo zhasíná jenom velmi nesnad-

no; karbunkul září i v noci; orličí kámen na život položený zadržuje dítě v lůně matčině a položen vespod urychluje porod. Jaspis zastavuje krev.

Štítonoš zastavuje lodí, rebarbora zahání žloutenku, na hranici spálená játra chameleona vyvolávají bouři s deštěm; heliotrop oslňuje zrak a zneviditelňuje svého nositele. Kámen ostrovid uzdravuje očarované oči, dým z dvérážky (liparis) vábí všechna zvířata; synochit přivolává stíny z říše mrtvých, anachit vyvolává prorocké sny, spíme-li na něm. Existuje prý etiopská bylina vysoušející prý podle pověsti rybníky, kterou lze všechno uzavřené snadno otevřít, a o perských králích čteme, že dávali svým vyslancům bylinu latak, aby měli všude všeho hojnost. Existuje spartská nebo skythská rostlinka, kterou stačí jenom okusit nebo držet v ústech, aby člověk vydržel dvanáct dní o hladu a žízni. Apulejus vypráví, že mu božstvo zjevilo mnoho druhů rostlin i kamenů, užitím kterých lze člověku prodloužit život, nepovažuje však za správné prozrazovat takové vědomosti. Lidé prý za už tak dosti krátký život stačí napáchat tolik zla, že by se pak nešťítli žádného zločinu a ani bohy by neušetřili, kdyby jim kynula naděje na prodloužení života. Odkud pocházejí takové síly, to nenaznačil vůbec žádný z těch, kteří psali obsáhlá díla, jako Hermes, Bocchus, Aron, Orfeus, Thebit, Zenothemis, Zoroaster, Euax, Dioskorides, žid Izák, Zachariáš babylónský, Albert a Arnold de Villanova, a přece, jak píše Zachariáš Mithridatovi, všichni doznali, že v silách kamenů i bylin jsou ukryty lidské osudy a velká moc.

Objevit původ těchto věcí vyžaduje hluboké studium. Alexandr peripatetik*), usuzující z přirozených vlastností, se domnívá, že ty síly vy-

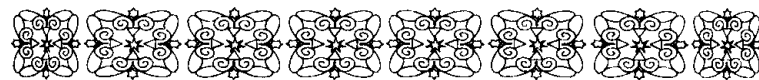
*) stoupenec peripatetické školy zal. Aristotelem; vyučovalo se převážně v chůzi při procházkách sloupopadmi nebo stromořadími. Pojmu „peripatetismus“ se užívá přeneseně pro celou Aristotelovu školu, fil. směr aristotelismus, na sklonku antiky a ve středověku.

cházejí z elementů a jejich vlastností, což by mohlo být správné, kdyby se ty vlastnosti téhož druhu neshodovaly s účinky kamenů různých druhů a to jak z hlediska všeobecného, tak i zvláštního. Proto připisují akademici i Platón zmíněné síly tvůrčím ideám věcí. Avicenna odvozuje takové účinky z inteligencí, Hermes z hvězd a Albert Veliký ze zvláštních tvarů věcí. Ačkoli si názory těchto autorů zdánlivě odporují, přece se žádný neuchyluje od pravdy, když ho pochopíme správně. Jejich výroky se v zásadě shodují. Bůh je počátek i konec všech sil, odevzdává pečť idejí svým služebným duchům, kteří jako věrní vykonavatelé boží vůle vtiskují tuto ideální sílu jim svěšeným věcem, zatímco nebe a hvězdy jako nástroje připravují hmotu k přijetí oněch tvarů skrytých, jak praví Platón v *Timeovi*, v božském majestátu a seslaných dolů hvězdami. Dárce tvarů tyto rozdílí služebným inteligencím, které ustanovil vůdci a strážci svého díla a jimž propůjčil takovou moc nad svěšenými jim věcmi, že veškeré síly kamenů, bylin, kovů a všech jiných věcí pochází zprostředkovaně od oněch řídicích a spravujících inteligencí, dále z nebeských aspektů a konečně z podstaty elementů odpovídajících nebeským vlivům, které je (elementy) uvádějí do vhodného stavu.

V našem světě se účinky vyvolávají výraznými tvary, na nebi připravenými silami, u inteligencí zprostředkujícími zařízeními a ve světě božském pravzornými ideami a tvary, což vše se musí shodovat, má-li být dosaženo účinku anebo se vybavit nějaká síla.

Síla a zázračná působivost jsou v každé bylině i kameni, mocnější jsou jenom ty ve hvězdách, ještě mocnější ve vůdčích inteligencích a nejmocnější je ve vůdčí příčině, v níž všechno vzájemně souzní a dovršuje se, oslavujíc zároveň chvalozpěvy Stvořitele jako oni svatí mládenci v chaldejské ohnivé peci, kteří svým zpěvem vybízeli všechna stvoření, všechno pozemské rostlinstvo, vodní živočišstvo, nebeské

ptactvo, všechna zvířata jakož i lidi ke chvále Pána. Nutnost účinků kotví tudíž ve spojitosti všech věcí s prvotní příčinou a ve vztazích k oněm božským pravzorům a věčným ideám.

Každá věc zaujímá v archetypu určité místo, kde vznikla a obdržela život; síly bylin, kameny kovů, zvířat, slov, modliteb, krátce všeho toho, co existuje, jsou dary boží. Bůh působí na náš svět inteligencemi a nebem, avšak někdy nepoužije jejich zprostředkující služby a zapůsobí bezprostředně sám. Působením tohoto druhu říkáme zázraky, neboť třebaže prvotní příčina působí na základě příkazů a pořádku, druhotné pak — a ty Platón a jiní nazývají služebnicemi — v důsledku zákona nutnosti, přece je Bůh, je-li to jeho vůle, zbavuje tohoto zákona nutnosti nebo jej dočasně ruší. A to jsou největší zázraky; proto neshořeli mládenci v ohnivé peci, proto se na rozkaz Jozuův zastavilo slunce na jeden den, proto se na Ezechielovo přání posunulo o 10 čárek neboli hodin zpět, proto nastalo zatmění, když Kristus trpěl, za úplňku. Toto nelze vysvětlit ani rozumem, ani magií, ani sebeskrytějšími a sebelhubšími vědami, nýbrž pouze zjevením božím.

Vyšlo

VELKÁ KNIHA NUMEROLOGIE

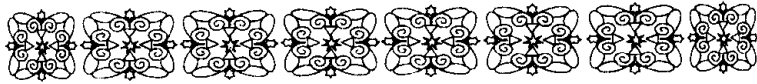
Anna Šanová

Kniha vysvětluje principy kabal, vibrační vliv čísel a základní archetypy.

Čtenář se naučí sestavit numeroskop osobnosti a používat tarotové karty při jeho výkladu.

Příjemným osvěžením jsou vloženy Tarotové variace na Velkou arkánu spoluautorky Darji M. Fuskové a její povídky uvozující a uzavírající knihu do jednoho symbolického celku.

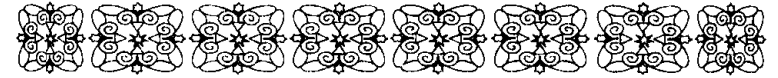
Objednávky: FONTÁNA, Horní náměstí 5, 772 00 Olomouc
tel. 585 221 400

XIV.

Osvětovém duchu a spojitosti skrytých sil.

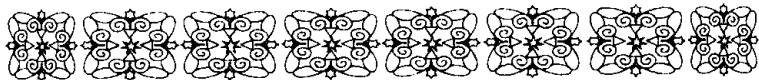
Tvrzení Demokritovo, Orfeovo a mnohých pythagorejců, kteří co nejpečlivěji zkoumali hvězdné síly a vlastnosti pozemských věcí, o tom, že je všechno plné bohů, nebylo tak naprosto nesmyslné. Žádná věc není totiž sama o sobě tak silná, aby mohla bez pomoci boží, sama o sobě, existovat. Bohy se tu tedy nazývají ony skryté božské síly; Zoroaster je nazývá božskými vábiteli, Synesius symbolickými půvaby, jiní životem nebo dušemi. Podle jejich názoru na nich závisí hodnota věcí, poněvadž, jak oni tvrdí, jenom duše může rozšířit okruh působnosti z hmoty jedné na věc druhou, tak jako člověk rozšiřuje rozum věcmi rozumovými a obrazotvornost věcmiobraznými. Tak je nutné rozumět jejich tvrzení, že duše jedné bytosti se může vybavit a vejít do bytosti druhé, okouzlit ji a překážet jí třeba v její činnosti stejně, jako diamant překáží v práci magnetu. A ježto je duše *primum mobile*, samostatná a sama o sobě pohyblivá bytost, naproti tomu tělo neboli hmota něčím o sobě nepohyblivým a od duše naprosto odlišným, praví oni filosofové, že je tu zapotřebí prostředníka, který by nebyl ani tělem, ani duší, a jímž by byla duše spojena s tělem. Tímto **prostředníkem je světový duch, kterého označujeme také kvintesencí neboli pátou esencí, jelikož není složen ze čtyř elementů, nýbrž jako pátý je mimo ně a nad nimi.** Takový duch je jako prostředník nezbytný, mají-li nebeské duše obývat hrubohmotná těla a propůjčovat jim zázračné dary. Tvar tohoto ducha ve světovém tělese je analogický tvaru našeho ducha v lidském těle, neboť jako se naše duševní síly sdílejí prostřednictvím tohoto ducha údům, tak proudí prostřednictvím kvintesence síly světové duše veškerenstvem. V celém kosmu

XV.

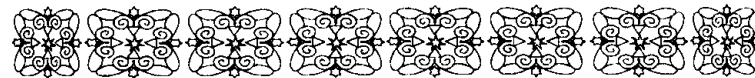
Jak je nutné zkoumat síly věcí podle podobnosti.

Z předcházejícího vysvítá, že okultní vlastnosti věcí pocházející nikoli z elementární přírody, nýbrž z nebe, jsou našim smyslům i rozumu skryty a skoro neznámé. Rozlévají se z kosmického života a ze svě-

tového ducha prostřednictvím hvězdných paprsků a je můžeme studovat jenom na základě zkušeností a domněnek. Kdo si proto přeje v tomto oboru vědění něco vykonat, nesmí ani na okamžik zapomínat, že každá věc veškerou svojí mohutností, a to jak co do zvláštnosti nebo skrytých sil, tak co do svého složení neboli elementární síly, se obrací vždy k věci sobě podobné a ji přitahuje. Někdy se přikloní i substanciálně; je-li něco delší dobu se solí, stává se to solí. Začne-li působit určitý činitel, neskloní se k nižšímu, nýbrž k sobě rovnému, v něčem s ním shodnému. Vidíme to zřetelně na zvířatech, v nichž vyživovací síla neproměňuje pokrmy v rostliny, nýbrž v maso. Mají-li některé věci určité vlastnosti nadbytek, například tepla, chladna, smělosti, bázně, smutku, hněvu, lásky, nenávisti anebo jiné vášně nebo síly, a to ať je jejich původ přirozený, umělý nebo náhodný, např. drzost nevěstky, tíhnou mocně k podobné skladbě a síle a vyvolávají je. Tak tíhne oheň k ohni, voda k vodě, odvážný k odvážnému. Lékaři vědí, že mozek léčí mozek a že plíce uzdravují plíce. Tak se prý vyléčí křhavé oči, pověsíme-li postiženému na krk v nebíleném plátně žabí oči, a sice pravé žabí oko léčí křhavost pravého a levé žabí oko léčí křhavost levého. Totéž platí i o račích očích. Želví oči léčí podagru, a sice pravé nožky pravou, levé levou nohu člověka. Neplodné zvíře má vyvolat neplodnost, upotřebíme-li zvláště varlata, dělohu nebo moč. Žena prý neobtěžká, požije-li každý měsíc trochu moči z mezka nebo něčeho v té moči namočeného.

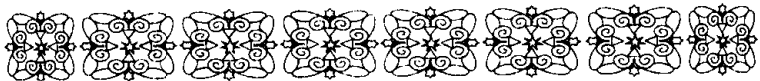
Chceme-li tudíž působit určitou vlastností nebo silou, musíme vždy vyhledat takové zvíře nebo předmět, které nebo který má té vlastnosti nebo síly nadbytek, a použít z nich tu část, v níž je dotyčná vlastnost nebo síla nejvíce přítomná. Chceme-li například vzbudit lásku, musíme vyhledat zvíře, které je v lásce mistrem. Sem patří holubi, vrabci,

vlaštovky a konipásci. Z nich pak upotřebíme právě ty části nebo údy, v nichž nejvíce pud lásky převládá; takovými částmi jsou srdce, varlata, děloha, samčí pohlavní úd, sémě, menstruační krev. K akci je pak nutné přistoupit v době běhání zvířat, protože tehdy jsou uvedené věci nejzpůsobilější vzbudit lásku.

K probuzení neohroženosti je nutné upotřebit srdce, oči nebo čelní kosti lva nebo kohouta. Tak musíme rozumět platoniku Psellovi, když říká, že psi, havrani a kohouti přispívají k ostražitosti, rovněž tak slavík, netopýr a noční sova, z nich pak zvláště srdce, hlava a oči. Proto nosí-li někdo havraní srdce nebo srdce z netopýra, nemůže usnout, dokud je neodloží. Podobně působí i vysušená netopýří hlavička, připevní-li se bdícímu na pravé ramě; učiní-li se tak spícímu, nelze prý ho probudit, dokud se hlavička neodstraní. Žába a ropucha, zvláště jejich jazyk a srdce, má člověka ke žvástům. Žabí jazyk položený spícímu pod hlavu vyvolává mluvení ze spaní. Položíme-li srdce ropuchy ženě na levý prs, prozradí nám tato veškerá svá tajemství; podobně prý působí i srdce sovy a zaječí sádlo, přiložené na srdce spícího. Stejně přispívají dlouho žijící zvířata k prodloužení života, jako zvířata velké regenerační síly k zotavení těla a jeho omlazení, což lékaři velmi dobře vědí.

Takovou sílu mají zmije a vůbec hadi. Je známo, že jeleni se požíváním hadů omlazují. Fénix se regeneruje spálením sebe sama na hranici sebou samým snesené. Podobnou sílu má i pelikán: zakope-li se jeho pravá noha do teplého hnoje, vznikne z ní za tři měsíce nový pelikán. Jsou lékaři, kteří odvarem čemeřice, zmijí a masa podobných zvířat slibují navrátit mládí a někdy se jim to dokonce podaří, jak se to podařilo Médei se starcem Peliem. Mnozí se domnívají, že vysáváním medvědí krve z čerstvé rány dosáhnou mohutné tělesné síly, kterou se medvědi vyznačují.

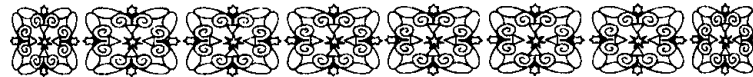
XVI.

Jak se účinky sil přenášejí z předmětu na předmět

Přírodní hmoty jsou tak mocné, že ukazují svoji sílu ne jenom na všech příbuzných jim předmětech, nýbrž jim mimoto propůjčují sílu podobnou té, jakou tyto působí opět na hmoty jiné. Tak je tomu u magnetovce, který nejen že přitahuje železné kroužky, nýbrž sděluje jim i svoji sílu, takže pak mohou působit podobně, což stanovili podle svých výroků Augustin i Albert. Stejně má veřejná nevěstka vyznačující se ze všeho nejvíc značnou drzostí a nestydatostí schopnost nakazit těmito nectnostmi všechny, kdo se s ní stýkají, a tito opět osoby druhé. Proto se říká, že obleče-li někdo nevěstčiny šaty nebo její košili, nosí-li při sobě zrcadlo, v němž se ona denně zhlížela, že se také stane drzým, nebojácným, nestydatým a nemravným. Rubáš zase prý má saturnskou vlastnost smutku a rovněž provaz z oběšence působí zázračně.

Podobně vypráví Plinius, že uzavřeme-li oslepenou ještěrku se zemí a masívními železnými nebo zlatými kroužky do sklenice, nabude opět zraku; ještěrka se poté vypustí a kroužků se užívá proti krhavým očím. Podobně lze experimentovat i s lasicí, která rovněž takovým způsobem nabude zraku. Kroužky se vkládají na určitou dobu i do vlaštovičích nebo vrabčích hnízd a pak se jich užívá ke vzbuzení lásky nebo přízně.

POZNÁMKA: uvedených nejvíce surových pokusů odpovídajících tehdejší hrubé době. v níž Agrippa žil, se jistě rozumný čtenář vystříhá.

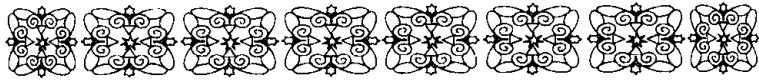
XVII.

Síly podle přátelského a nepřátelského vztahu.

Je nutné pojednat ještě o tom, že mezi všemi věcmi nastává stav přátelství nebo nepřátelství. V každé věci je něco strašného, hrozného, nepřátelského a ničivého, zároveň však přátelského, radostného, posilujícího a záchovného. Tak je z elementů oheň nepřitelem vody a vzduch nepřitelem země; jinak však spolu souhlasí. Saturnovými přáteli jsou z nebeských těles Merkur, Jupiter, Slunce a Měsíc, nepřáteli Mars a Venuše; Jupiterovými přáteli jsou všechny planety kromě Marsu. Toho nenávidí všechny planety kromě Venuše; Slunce milují Jupiter a Venuše, nenávidí ho Mars, Merkur a Měsíc. Venuši milují všechny planety kromě Saturna. Přáteli Merkura jsou Jupiter, Venuše, Saturn, jeho nepřáteli Slunce, Měsíc, Mars; přáteli Měsíce jsou Jupiter, Venuše a Saturn, nepřátelé Mars a Merkur.

Další nepřátelství vzniká mezi protilehlými domy v hvězdném horoskopu, jako když Saturn stojí proti světlům, Slunci a Měsíci, Jupiter proti Merkurovi, Mars proti Venuši; ještě nepřátelštějšími jsou protilehlé planety v exaltaci jako Saturn a Slunce, Jupiter a Mars, Venuše a Merkur.

Nej nepřátelštějšími jsou ty planety, které se shodují svojí povahou, složením, substancí a mocí, jako Mars a Slunce, Venuše a Měsíc, Jupiter a Venuše. Rovněž panuje přátelství mezi těmi, jejichž exaltace je v do mě druhého, jako je tomu u Saturnu a Venuše, Jupitera a Měsíce, Marsu a Saturnu, Slunce a Marsu. Přátelství a nepřátelství horních (nebeských) těles určují i sklony jim podřízených věcí našeho světa. Přátelství i nepřátelství nejsou než určitými vzájemnými přichylnostmi věcí, jež

usilují dosáhnouti té nebo oné vzdálené věci, přibližují se k ní, není-li překážky, v dosaženém odpočívají, před jeho opakem utíkají, oškli-více si jeho přiblížení, a setkají-li se s ním, nespojují se s ním, aniž v něm odpočívají. Z toho vycházejí se Herakleitos domníval, že ve všem vládne přátelství a nepřítelství. Přátelskou přichylnost nacházíme u by-lin i nerostů, jako například magnet výborně působí na železo, smaragd na bohatství a přizeň, jaspis na porod, achát na výmluvnost. Podobně nafta přitahuje oheň, který se na ni všude vrhá, kdekoli ji spatří. Jako nafta vzněcuje z daleka oheň i kořinek byliny aproxis. Podobnou přichylnost lze stanovit i mezi mužskou a ženskou*) palmou: jejich větve se navzájem dotýkají a objímají a ženská palma nerodí bez mužské. Mandloň také není plodná, stojí-li sama. Réva miluje jilm a mák; rovněž tak se milují oliva a myrta, jakož i oliva a fíkovník. V říši živočišné se milují kos a drozd, vrána a volavka, páv a holub, hrdlička a papoušek. Sapfó píše Faónovi:

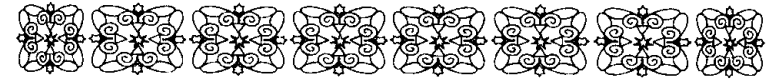
K pestrým pávům druží se často holubi,

Hrdličky vyhledávají rády papoušky.

Dále jsou spřáteleny slávka jedlá, druh mlžů, s velrybou. Avšak přátelského poměru nenacházíme toliko u živočichů, setkáváme se s ním i u kovů, kamenů a rostlin. Kočka miluje polej, o nějž se otírá, čímž prý zabřežne i bez kocoura.

Kappadocké klisny se vystavují větru, následkem čehož prý rovněž zabřežnou. Žáby, ropuchy, hadi a všichni jedovatí plazi milují rostlinu apium risus, která po požití způsobuje, jak tvrdí lékaři, smrt smíchem. Je-li želva uštknuta jedovatým hadem, požívá dobromysl a vyléčí se, rovněž tak se čáp, když sežere hady, léčí se touto rostlinou. Chce-li se

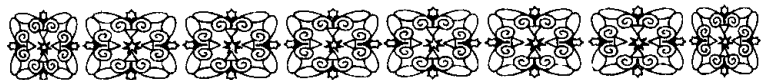
*) samčí a samičí rostliny

lasička potýkat s hadem regulem, požívá routu; můžeme z toho tedy usuzovat, že dobromysl a routa jsou dobrými prostředky proti jedům. Některá zvířata mají jakousi instinktivní zkušenost v léčitelství. Je-li ropucha kousnuta nějakým jedovatým zvířetem, vyhledává routu nebo šalvěj, otírá se o ně a tak se snaží zbavit jedu. Tak se naučili lidé, od zvířat, znát mnohé léky a různé síly věcí.

Tak upozornily vlašťovky člověka, když léčily oči svých mláďat vlašťovičnickem, na léčivost této byliny při očních chorobách. Onemocní-li straka, vystele si hnízdo bobkovými listy (vavřinem) a uzdraví se. Hřivnáči, vrány, koroptve a kosi se každoročně čistí bobkovými listy. Jimi se také havrani zbaví jedu chameleona. Lev zahání opičím masem horečku. Onemocní-li dudek z nemírného požití hroznů, léčí se netíkem. Že třemdava vytahuje střely, ukázali nám jeleni; je-li jelen postřelen, požívá třemdavu a zbavuje se tak střely; totéž dělají krétské kozy. Laně se čistí před vrhem mláďat lomikamenem; kousnutý jedovatými pavouky vyhledávají raky za účelem léčení. Rovněž svině uštknuté hadem se léčí požitím raků a pociťují-li havrani, že jsou zraněni jedovatou střelou, léčí se dubovým listím nebo, jak mnozí říkají, havraníkem. Pozře-li slon chameleona, léčí se olivou. Divým mužíkem (mandragorou) otrávený medvěd se léčí požitím mravenců. Husy, kachny a jiní vodní ptáci se léčí přesličkou, holubi, hrdličky a slepice drnavcem, jeřábi sítinou, pardálové požívají proti jedu vlčího kořene lidské výkaly. Divocí vepři se léčí břechťanem, laně artyčokem.

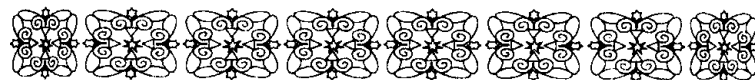

XVIII. *Antipatiích.*

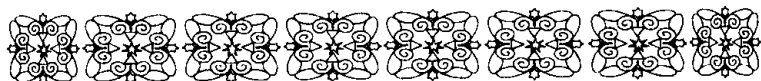
Jsou opakem sympatií. Jsou přirozenou nenávistí, hněvem, rozhorlením, zprotivením, odporem, které působí, že jedna věc uniká druhé, jí protivně, a zároveň ji zapuzuje. Takový odpor vyvolává rebarbora vůči choleře, theriak proti jedu, safír proti morovým hlízám, horečkám a očním chorobám, ametyst proti opilosti, jaspis proti krvotokům a zlým strašidlům, smaragd a neposkvrněný beránek proti necudnosti, achát proti jedům, pivoňka proti padoucnici, korály proti přeludům, černé žluči a žaludečním bolestem, topaz proti vášním jako jsou lakomství, obžerství a všechny výstřednosti v lásce. Podobný odpor mají mravenci proti majoránce, netopýřím křídům a srdci dudka, které je zahánějí. Majoránka je odporná jedovatým pavoukům a salamandrům; mezi ní a kapustou je taková antipatie, že se navzájem hubí. Okurkám je olej tak odporný, že se hákovitě ohýbají, aby se ho nedotkly. Místo, kde je ukryta havraní žluč ještě s několika jinými věcmi, zapuzuje a zastrašuje lidi. Diamant tolik nenávidí magnet, že mu zabraňuje přitahovat železo. Žabího miřlíku se ovce bojí jako smrtelného a co je ještě podivnější, toto znamení vtiskla příroda do ovčích jater, na nichž vidíme věrnou opodobu této rostliny. Podobně nenávidí kozy pohanku, vyhýbají se jí jako moru. Ze zvířat se nenávidí myš a lasička, proto myši nepožírají sýry, k jejich výrobě se použilo mozku lasičky. Takové sýry ani netrpí stářím.

Štírům je tak protivná hvězdicovitá ještěrka, že jim už pouhý pohled na ni nahání strach a že se potí studeným potem; proto se tyto ještěrky nakládají do oleje, jímž se pak léčí rány po bodnutí štírem. Ale i myši

nenávidí štíry, proto se myši přikládají na rány jimi způsobené. Nepřátelství leží i mezi promykou a zmijí a nic není hadům protivnější než rak, proto se svině uštknuté jedovatým hadem léčí pojídáním raků. Rovněž slunce ve znamení Raka prý hady trápí. Štír a krokodýl se usmrcují navzájem. Dotkne-li se krokodýla perem ibise, ztuhne. Spatří-li otis (druh dropa) koně, utká, rovněž tak jelen před zmijí. Slon nemůže snést chrochtání vepře a lev nemůže vidět kohouta. Pardál se prý nedotkne člověka potřeného slepičí jíchou, zvláště je-li v ní zavařen česnek.

Nepřátelství panuje také mezi liškami a labutěmi, mezi býky a vránami. Z ptáků neustále válčí vrány a sovy, luňáci a havrani, jeleni a draci. Z vodních živočichů jsou zneřátek delfini a velryby, mořští úhoři a štiky, murény a mořští úhoři. Polypa se mořský rak tolik obává, že prý pouhý pohled na něho ho usmrcuje. Mořští úhoři se vrhají na mořské raky i polypy. Pardálové se prý obávají také hyen, takže se jim nepokoušejí ani odporovat, ani se dotknout její kůže. Položí-li se kůže obou těch zvířat na sebe, vypadají prý z pardálí kůže chlupy. Horus Apollo tvrdí ve svém spise o hieroglyfech, že kdo oblékne pardálí kůži, může beze strachu napadnout nepřátele, nebude zraněn a všude se probije. Beránkovi je nepřitelem vlk, obává se ho a utká před ním. Pověsíme-li vlčí ocas, kůži nebo vlčí hlavu na jesle, ovce zesmutní a nežerou. Plinius vypravuje, že ptáček esalom rozbíjí vejce havranů, jehož mláďatům ukládají lišky o život, zároveň se však potýká s mladými i starými liškami; vidí-li to havrani, přilétají na pomoc proti společnému nepříteli. Ptáček achantis, žijící v bodláči, nenávidí osla, poněvadž osel bodláčí požírá. Aegythus, nejmenší ptáček, tolik nenávidí osla, že v něm krev ztuhne při pohledu na něho; křik osla ničí vejce i mláďata tohoto ptáčka. Oliva tolik nenávidí nevěstky, že zasazena nevěstkou do země nikdy nerodí nebo zcela uvadne. Lev se nebojí ni-

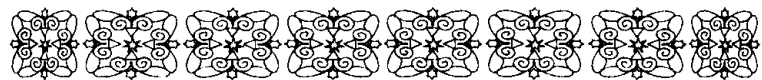
čeho tak jako hořčicích pochodní; také se jimi nechá nejsnadněji zkrotit. Vlk se nebojí meče ani oštěpu, nýbrž jistého kamene, kterým, když ho uhodíme, způsobíme mu ránu, v níž rostou červi. Laň se bojí velblouda do té míry, že nesnese ani pohled na jeho obraz. Zuřícího slona uklidňuje pohled na berana. Had se bojí nahého člověka, kdežto oblečeného pronásleduje. Přivážeme-li zuřícího býka k fíkovníku, uklidní se. Jantar přitahuje všechno kromě pohanky a toho, co je potřeno olejem; k němu má přirozenou antipatii.

XIX.

Zkoumání a zkoušení drubových a individuálních sil věcí.

Dále můžeme stanovit mnohé síly, jejichž reprezentanty jsou jednotlivé druhy zvířat, jako je odvaha a srdnatost lva a kohouta, bázlivost zajíce a beránka, loupeživost a žravost vlka, úskočnost a sklon ke klamání u lišky, lichotivost psa, lakomství havrana a vrány, pýchu koně, hněv tygra a divokého kance, smutek a melancholii kocoura, chlípnost vrabce atd., neboť většina přirozených sil jsou síly druhové. Některé však koření v individualitě; jsou lidé, kteří nemohou vidět kočky, aniž by je nezamrazilo. Avšak odpor se u nich neobjevuje proto, že jsou lidmi. Avicenna vypravuje, že za jeho časů žil jistý člověk, před nímž utíkala všechna jedovatá zvířata, a dokonce, že ta, která ho kousla, z toho pošla, kdežto jemu to nikdy neškodilo. Albertus Magnus píše o jedné dívce v Kolíně, že podnikala skutečné hony na pavouky a že je s velkou chutí pojídala. U nevěstky se setkáváme s drzostí,

u zloděje s bázlivostí. Filozofové tvrdí, že ten, kdo nikdy nebyl nemocen, může vyléčit každou nemoc, a že kost z mrtvého, který za života neměl horečky, léčí čtyřdenní horečku, když se nemocnému přiloží na tělo. Jednotlivci mají i mnohé zvláštní síly propůjčené jim nebeskými tělesy, o kterých jsme už pojednali dříve.

XX.

O tom, že někteří tvorové mají přirozené síly v celé své podstatě, kdežto ostatní jen v určitých částech a údech.

Síly mnohých přírodních věcí pronikají celou jejich podstatou, všemi částmi, jako je tomu například u rybky štítonoše, která pouhým dotekem zastavuje loď a to nikoli silou některé své tělesné části, nýbrž celým svým tělem. Silou celé svojí bytosti způsobují hyeny, že psi, padne-li na ně jejich stín, oněmí. Vlatovičnick prospívá očím veškerými svými částmi, tedy kořeny, listy, semeny; podobně i jiné věci. Mnohé síly se však nalézají pouze v určitých částech, například jenom v jazyku, očích nebo jiných částech. V očích baziliška se skrývá mocná síla, usmrcující ty, kdož na něho pohlédnou.

Podobně působí oko hyeny; jakmile se tato upřeně zadívá na některé zvíře, toto se náhle zastaví, lekne se, nemůže z místa. Stejně působí i oči některých vlků, takže podívají-li se na někoho, dotýčný se vyděsí, hlas mu vypoví službu a nemůže ani volat o pomoc. Na to myslil Vergilius, když napsal:

— — — Hlas mi chce selhat;
Nejprve vlci pohlédli na Moerise.